

Wat is GPP?

Groene overheidsopdrachten (GPP) zijn het proces waarbij overheidsdiensten goederen, diensten en werken beogen te verkrijgen die gedurende de volledige levenscyclus ervan een minder belastend milieueffect hebben dan de goederen, diensten en werken met dezelfde primaire functie die anders zouden worden verkregen.

Wat is GPP4Growth?

GPP4Growth verenigt de ervaring en de aanpak van negen overheidsinstellingen van over heel de EU om die instellingen beter in staat te stellen beleidsmaatregelen te treffen die eco-innovatie en groene groei door middel van groene overheidsopdrachten (GPP) bevorderen. 14 % van het totale BBP van de EU wordt uitgegeven door overheidsinstanties in Europa. De overheidsuitgaven aan goederen, diensten en werken hebben een totale geraamde waarde van 1,8 biljoen euro per jaar. Die substantiële publieke "koopkracht" kan worden gebruikt om eco-innovatie, grondstoffenefficiëntie en groene groei te stimuleren door milieuvriendelijke, grondstofefficiënte goederen en diensten te promoten.

Factoren die ondernemingen in de belangrijkste GPP4Growth-sectoren ertoe brengen om deel te nemen aan groene overheidsopdrachten en aanbestedingen.

Samenvatting

Opdat GPP4Growth de betere invoering van GPP-praktijken zou kunnen ondersteunen en stimuleren, is het van doorslaggevend belang dat we de factoren begrijpen die invloed hebben op de bereidheid en mogelijkheden van privébedrijven (aanbodzijde) om in eerste instantie al deel te nemen aan GPP. Daarom wil deze beleidsnota beleidsmakers en andere stakeholders een overzicht bieden van de motivaties, faciliterende factoren en hinderpalen die de bereidheid en mogelijkheden van privébedrijven om in te schrijven voor groene overheidsopdrachten beïnvloeden. Gebaseerd op het hieronder geschetste onderzoek worden in deze beleidsnota ook een aantal acties aanbevolen die beleidsmakers kunnen doorvoeren om bedrijven te helpen de obstakels die hen beletten om deel te nemen aan GPP te overwinnen.

Het onderzoek

Om de factoren te onderzoeken die bedrijven beïnvloeden in de belangrijkste GPP4Growth-sectoren die deelnemen aan groene overheidsopdrachten werd een enquête opgemaakt en verspreid door de negen partners van GPP4Growth. De enquête werd online gepubliceerd en ingevuld om ze gemakkelijk te verspreiden. Zo gingen ook het verzamelen van de antwoorden en het analyseproces vlotter. Het doelpubliek bestond uit de volgende stakeholders: privébedrijven aan de aanbodzijde, overheidspersoneel in partnerregio's (de "aanbesteders") en velddeskundigen met kennis van en ervaring in GPP in de partnerregio's.

De enquête bestond voornamelijk uit gesloten vragen omdat die gemakkelijker en sneller te beantwoorden zouden zijn voor de respondenten. Ze kunnen ook beter worden gecodeerd, geanalyseerd en vergeleken. Er werden echter ook enkele open vragen opgenomen zodat deelnemers meer informatie konden geven die zij relevant achtten. In bijlage A bij het bronverslag van deze beleidsnota zit een kopie van de vragenlijst

Alle GPP4Growth-partners vertaalden de vragenlijst naar hun eigen taal om zoveel mogelijk lokale bedrijven en overheidsinstellingen te bereiken. De enquête stond open van januari 2018 tot 5 maart 2018 om voldoende antwoorden te verzamelen van voormelde doelgroepen.

In totaal werd de onlinevragenlijst 117 keer beantwoord. De spreiding van de respondenten was als volgt: 61 aanbesteders (overheidsinstellingen), 45 bedrijven aan de aanbodkant (waarvan 35 kmo's en 10 grote ondernemingen) en 11 velddeskundigen.

Wat zijn de drijfveren van bedrijven om deel te nemen aan GPP?

De vier grootste drijfveren voor bedrijven om mee te doen met groene overheidsopdrachten werden allemaal aangegeven door meer dan 50 % van de respondenten uit de bedrijfswereld. Vanuit het standpunt van privéondernemingen zijn de invoering van groene praktijken en de toepassing van groene overheidsopdrachten (GPP):

1. Bevorderlijk voor het imago van de organisatie.
2. Goed voor het milieu.
3. Opportuniteiten voor duurzame groei.
4. Goed voor de maatschappij.

In hoeverre is de privésector betrokken bij GPP in partnerregio's?

59 % van de bedrijven die de enquête beantwoordden, gaven aan dat ze al eens een offerte hadden ingediend voor een groene overheidsopdracht op nationaal of regionaal niveau. 25 % van de respondenten had nog nooit deelgenomen maar was van plan dat in de toekomst te doen.

Ongeveer 13 % had nog nooit getracht een groene aanbesteding binnen te halen en gaf aan dat in de toekomst ook niet van plan te zijn. Die onwil om deel te nemen aan GPP in de toekomst kan toe te schrijven zijn aan de perceptie van de bedrijven dat het engagement van overheden inzake milieuprestaties zwak is of dat milieucriteria niet doorwegen bij de gunning.

Volgens de resultaten van de vragenlijst zijn grote ondernemingen meer betrokken bij groene overheidsopdrachten dan kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's). 67 % van de grote ondernemingen gaf aan dat ze al deelnamen aan groene aanbestedingen, terwijl maar 57 % van de kmo's dat aangaf. Een mogelijke reden hiervoor is dat grotere bedrijven meer personeels- en administratiecapaciteit hebben om te zoeken naar GPP-opportunities en de nodige inschrijvingsdocumenten voor te bereiden. Grote bedrijven opereren ook vaker in sectoren waar meer kapitaal mee gemoeid is en die een aanzienlijke milieu-impact hebben (zoals de bouw en de fabrieksindustrie) en waarin GPP nu al een grotere rol speelt.

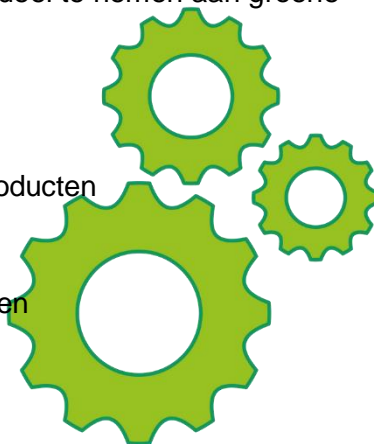
Welke factoren werken faciliterend voor bedrijven om meer betrokken te worden bij GPP?

De factoren waardoor bedrijven kunnen concurreren voor groene aanbestedingen vallen onder drie categorieën:

1. De interne draagkracht en bekwaamheid van het bedrijf;
2. De structuur van de markt;
3. Het toegepaste beleid en het regelgevend kader.

Al de onderstaande factoren die werden geïdentificeerd in de vragenlijst vallen onder die categorieën en werden door respondenten beschouwd als doorslaggevende elementen voor de bereidheid en mogelijkheden van bedrijven om milieuvriendelijke, duurzame praktijken in te voeren en deel te nemen aan groene aanbestedingen:

- Beschikbare informatie over GPP
- Transparante GPP-criteria en -processen
- Bewustmaking van de marktcapaciteit voor groene producten
- Organisatie van opleidingsprogramma's
- Gunstige milieuregelgeving
- Beschikbaarheid van tools als helpdesks, handleidingen en toolkits
- Bieden van economische en financiële incentives
- Beschikbaarheid van groene certificeringsprocedures
- Invoeren van de berekening van de levenscycluskosten
- Milieukeursystemen
- Samenwerking en vertrouwen tussen overheidsinstellingen en bedrijven
- Meten en monitoren van de resultaten van GPP

Wat zijn de obstakels die verhinderen dat ondernemingen vaker betrokken zijn bij GPP?

De obstakels die verhinderen dat bedrijven meer deelnemen aan GPP kunnen bedrijfsintern en -extern zijn. Voorbeelden van interne obstakels zijn onder meer een gebrek aan technische ervaring bij groene aanbestedingen en beperkt milieubewustzijn binnen het bedrijf. Voorbeelden van externe obstakels zijn onder meer beperkte toegang tot informatie over GPP, leenvoorwaarden en toegang tot financiering, het bestaande beleidskader en bredere markttendensen.

Obstakels voor bedrijven

Volgens de enquête waren - vanuit het standpunt van de aanbodzijde - de zes meest aangegeven waargenomen obstakels voor bedrijven om meer betrokken te zijn bij groene overheidsopdrachten en om in te schrijven voor groene aanbestedingen de volgende:

- Moeilijkheden om groene praktijken te erkennen door milieuvriendelijke criteria en processen
- Gebrek aan vaardigheden/expertise van het personeel in de eigen organisatie inzake de voorbereiding van inschrijving voor groene aanbestedingen
- Gebrek aan technische expertise in de toepassing van groene vereisten op bedrijfsprocessen
- Beperkte toegang tot informatie over groene aanbestedingen
- Gebrek aan politieke steun en relevante incentives
- Gebrek aan opleiding

Dat er in dit onderzoek relatief weinig wordt aangegeven dat de kosten een factor zijn, strookt niet met andere recente onderzoek ter zake. Literatuurstudie toont aan dat financiële beperkingen een van de belangrijkste obstakels blijven voor de adoptie van groene werkmethoden bij bedrijven. Die financiële beperkingen omvatten bijvoorbeeld de toegang tot financiering en fondsen om die groene innovatie mee te betalen.

Wat kunnen overheden en beleidsmakers doen om de obstakels voor bedrijven mee op te heffen en bedrijven aan te moedigen deel te nemen aan GPP?

Door de in de tabel hieronder geschetste aanbevelingen door te voeren, kunnen overheidsinstellingen en beleidsmakers in de negen GPP4Growth-partnerregio's lokale bedrijven bijscholen en informeren om gemakkelijker mee te concurreren voor groene aanbestedingen. Dat zal ook eco-innovatie stimuleren in die bedrijven en het aanbod van milieuvriendelijke en grondstofefficiënte goederen en diensten op de hele markt bevorderen.

Obstakels	Aanbevelingen
<ul style="list-style-type: none"> - Moeilijkheden om groene praktijken te erkennen door milieucriteria en processen 	<p>Om het gebrek aan duidelijkheid in aanbestedingsdocumenten aan te pakken, dat leidt tot dit obstakel voor de deelname van bedrijven, kunnen overheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - personeel aanwerven binnen de organisatie dat relevante ervaring heeft in de opmaak van technische specificaties. - overwegen om samen te werken met een deskundige op het gebied voor de bepaling van de milieucriteria die moeten worden opgenomen in het aanbestedingsdocument, de opmaak van het bestek en de evaluatie van de ontvangen inschrijvingen. - de beschikbaarheid van milieucriteria controleren zodat overheden ze rechtstreeks in de nieuwe aanbestedingen kunnen invoeren.
<ul style="list-style-type: none"> - Gebrek aan vaardigheden/expertise van het personeel in de eigen organisatie inzake de voorbereiding van inschrijving voor groene aanbestedingen - Gebrek aan technische expertise in de toepassing van groene vereisten op bedrijfsprocessen - Gebrek aan opleiding 	<ul style="list-style-type: none"> - Onderwijs- en opleidingsprogramma's organiseren om het milieubewustzijn van bedrijven te vergroten en hun vermogen om met nieuwe technologieën en innovatie om te gaan te versterken. - Mini-GPP-workshops organiseren voor bedrijven in belangrijke GPP4Growth-sectoren om hen op de hoogte te brengen van de meest recente vernieuwingen in groene technologieën en regelgeving. - GPP-opleidingsmateriaal opstellen en onderwijsbronnen openstellen. - Het publiek sensibiliseren over de voordelen van groene overheidsopdrachten voor de privésector.
<ul style="list-style-type: none"> - Beperkte toegang tot informatie over groene aanbestedingen 	<ul style="list-style-type: none"> - Een gecentraliseerd onlineportaal opzetten voor groene aanbestedingen waar alle openbare inschrijvingsprocedures transparant en toegankelijk worden gepubliceerd. - Een GPP-helppesdesk opzetten in regionale overheden. - De websites van regionale overheden updaten met relevante duurzaamheidsgerelateerde bronnen.
<ul style="list-style-type: none"> - Gebrek aan politieke steun en relevante incentives - Toegang tot financiering voor groene innovatie 	<ul style="list-style-type: none"> - Een regionaal actieplan opstellen om de belangrijkste acties en maatregelen uit te zetten om groene overheidsopdrachten te bevorderen en engagement in de privésector te promoten. - De lacunes in de wetgeving wat betreft definiëring van fundamentele GPP-voorwaarden wegwerken. - Problemen o.w.v. tegenstrijdige regelgeving die bedrijven belet om groene praktijken in te voeren oplossen. - Een groene belastinghervorming stimuleren die gericht is op niet-duurzaam gebruik van hulpbronnen, niet-gerecycleerde producten en afvalproductie. - Een preferentieel systeem voor sociale zekerheid opzetten met lagere bijdragen voor bedrijven die groene praktijken invoeren. - Kortingsbonnen voorzien voor milieuvriendelijke aankopen, om de vraag naar groene producten op te voeren. - GPP-ondersteuningscentra voor bedrijven oprichten in partnerregio's. - Een specifiek GPP-fonds opzetten dat bedrijven zal ondersteunen om groene praktijken door te voeren.

VRAGEN

Liesbeth Taverniers
 Adviseur
 Dienst Duurzaam Milieu-
 en Natuurbeleid
 Koningin Elisabethlei 22
 2018 Antwerpen

T +32 3 240 57 55
 liesbeth.taverniers
 @provincieantwerpen.be

Meer informatie

Deze beleidsnota wordt aangeboden door het Department of Communications, Climate Action and the Environment of the Republic of Ireland / Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil, en is gebaseerd op een onderzoeksverslag dat werd voorbereid door GPP4Growth-partner Malta Regional Development and Dialogue Foundation. Het volledige verslag heet: "Investigating the factors that influence businesses in key GPP4Growth sectors to participate in green tenders and contracts" en is op verzoek verkrijgbaar.

Surf naar www.interregeurope.eu/gpp4growth voor meer info over GPP4Growth.